Gemeente
Geertruidenberg

Paragraaf C - Onderhoud kapitaalgoederen

Het BBV schrijft voor dat de paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen ten minste de volgende kapitaalgoederen bevat:

a. wegen;
b. riolering;
c. water;
d. groen;
e. gebouwen.

Van de kapitaalgoederen wordt aangegeven:

a. het beleidskader;
b. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
c. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting en jaarrekening.

In deze paragraaf lichten wij de consequenties toe van het gekozen kwaliteitsniveau voor kapitaalgoederen binnen het beleidskader.

Algemene uitgangspunten

De gemeente beheert ongeveer 310 hectare aan openbare ruimte. Onder deze openbare ruimte vallen: wegen, riolering, infrastructurele kunstwerken waterpartijen en openbaar groen. Verder rekenen wij alle virtuele objecten (niet zichtbaar zoals kadastrale grenzen) en reële objecten (zichtbaar, zoals een bouwwerk) onder, op en boven de grond als taak toe aan de openbare ruimte. Gebouwen behoren niet tot de openbare ruimte, maar worden wel als kapitaalgoed meegenomen. Hieronder geven we voor deze kapitaalgoederen een nadere beschrijving van de wijze van beheer en onderhoud. Het beleid voor het onderhoud van de kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in het overzicht kader stellende beleidsnota's en onderhoudsplannen.

Wettelijke bepalingen

Van toepassing zijn onder meer de volgende documenten, "Notitie Materiële vaste activa " (2019) en "Handreiking onderhoud kapitaalgoederen" (2020) uitgebracht door de Provincie Noord-Brabant als toevoeging op deze notitie. Tevens is kennisgenomen van het themaonderzoek paragraaf onderhoud kapitaalgoederen van 19-03-2025.
Deze notities behandelen de wijze van activeren, waarderen en afschrijven van activa en het onderhoud van kapitaalgoederen. Ook zijn aandachtspunten voor de financiële verordening opgenomen. Het BBV schrijft recente beheerplannen voor. Onder een recent beheerplan wordt verstaan: maximaal vijf jaar oud. Voor het verslagleggingsjaar 2027 mag het beheerplan derhalve niet ouder zijn dan 2023. Van deze vijf jaar kan door de raad alleen gemotiveerd afgeweken worden. Onderhoudskosten worden gemaakt om het object gedurende de levensduur op een bepaald kwaliteitsniveau te houden of weer te krijgen (naar behoren laten functioneren en een bepaalde representativiteit laten behouden). Onderhoud kan worden onderscheiden in groot onderhoud en klein onderhoud.

<u>Klein onderhoud</u>

Bij klein onderhoud gaat het om dagelijkse reparaties die noodzakelijk zijn om het object in goede werkende en veilige staat te houden tegen een van tevoren vastgesteld kwaliteitsniveau. Hierbij gaat het om maatregelen die noodzakelijk zijn om het object blijvend naar behoren te laten functioneren of haar representativiteit te laten behouden. Klein onderhoud vindt meestal plaats naar aanleiding van meldingen. De uitgaven voor klein onderhoud lopen altijd via de exploitatie.

Groot onderhoud

Groot onderhoud ontstaat na een langere periode van gebruik van een object als gevolg van slijtage, en betreft doorgaans gepland onderhoud van ingrijpende aard. Het wordt uitgevoerd op een substantieel deel van het object en vindt plaats na een langere gebruiksperiode.
Groot onderhoud vindt meestal plaats naar aanleiding van bevindingen uit de reguliere inspectieronden . De uitgaven voor groot onderhoud wordt, met uitzondering van Openbare Verlichting, Water (baggeren) en Groen, gedekt uit een daarvoor bestemde voorziening.

Beleidskader- en onderhoudsplannen

Wij werken zoveel mogelijk met beleid- en onderhoudsplannen (Programma's). Deze Programma's geven over meerdere jaren inzicht in benodigde financiële middelen om de functie van de beheerobjecten, binnen de door de raad vastgestelde beeld-kwaliteitskaders, te kunnen waarborgen.
Het integrale beheerplan 'Programma Openbare Ruimte' heeft een doorstart gemaakt als het programma Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR) dat in maart 2025 door de raad is vastgesteld. In het DIOR zijn de beleidskaders voor het beeld-kwaliteitsniveau van de openbare ruimte vastgelegd. In de Kadernota 2026 is aangegeven dat wij in 2027 starten met het implementeren van het DIOR. Na een implementatietijd van drie jaar moet de openbare ruimte vanaf 2030 voldoen aan de in het DIOR gestelde beeld-kwaliteit kaders. Deze kaders worden vanaf 2027 verwerkt in de nieuwe Programma's.
De beleid- en onderhoudsplannen en de in het DIOR vastgelegde onderhoudsniveaus van de beheerobjecten (kapitaalgoederen) zijn maatgevend voor de onderhoudslasten in het betreffende jaar. Uitsluitend de geplande onderhoudslasten (die van jaar tot jaar kunnen variëren) waarvoor gespaard wordt mogen ten laste van de voorzien worden gebracht.
Onderhouds- en beleidsplannen worden in de regel voor een periode van vijf jaar opgesteld en daarna herijkt en indien noodzakelijk aangepast. Voor wegen, wordt op basis van de inspecties, elke twee jaar het onderhoudsprogramma geactualiseerd.
Voor Openbare Verlichting en Groen is gekozen om deze niet via een voorziening te beheersen maar de kosten rechtstreeks via de exploitatie te laten lopen.

In de onderstaande tabellen staan de beleid- en beheerplannen met het jaar van ingang van het plan en het jaar waarin het plan geactualiseerd moet worden. Een nieuw plan dient uiterlijk na 5 jaar opgesteld te worden of eerder indien er significante wijzigingen zich voordoen. Tevens is opgenomen wat het door de raad vastgestelde onderhoudsniveau is en of er een voorziening is ingesteld.

Beleidsplan	1e jaar	Laatste jaar	Toelichting
Wegen	2026	2035	Op 28 mei 2026 heeft de raad het Programma Onderhoud Wegen 2026-2035 vastgesteld. In dit Programma is het beleid en beheer met betrekking tot de wegen in de gemeente vastgelegd en zijn de daaruit voortvloeiende kosten voor dagelijks- en groot onderhoud alsmede de investeringen weergegeven. De financiële paragraaf van dit Programma zal elke twee jaar na aanleiding van de nieuwe inspectieronde worden bijgesteld. De uitgaven voor het groot onderhoud aan de wegen worden gedekt uit de voorziening Wegen. Uiterlijk in 2030 zal een nieuwe Programma Onderhoud Wegen opgesteld worden voor de periode 2031-2040 en aan de raad ter besluitvorming worden voorgelegd.
Infrastructurele kunstwerken	2026	2032	Op 18 december 2025 is het programma Infrastructurele Kunstwerken 2026-2032 door de raad vastgesteld. Dit Programma bevat de beheerkaders voor de infrastructurele kunstwerken, zoals bruggen, kademuren, tunnels, geluidschermen, etc.. Dit Programma wordt elke vijf jaar op basis van een nieuwe inspectieronden bijgesteld. De uitgaven voor het groot onderhoud aan de infrastructurele kunstwerken dat uit dit plan voortvloeit worden gedekt uit de Voorziening Infrastructurele Kunstwerken. In 2027 vindt een nieuwe inspectieronden van de infrastructurele kunstwerken plaats. Op basis van deze nieuwe inspectie wordt in 2028 een nieuw Programma Infrastructurele Kunstwerken voor de periode 2028-2037 opgesteld en aan de raad ter besluitvorming worden voorgelegd.
Openbare verlichting	2024	2033	Alle uitgaven lopen direct via exploitatie. In 2028 zal het Programma Openbare verlichting 2024-2033 herijkt worden. De financiële paragraaf wordt elke twee jaar herijkt. Deze

Beleidsplan	1e jaar	Laatste jaar	Toelichting
			herijking heeft in het kader van de bezuinigingen en ombuigingen begin 2025 plaatsgevonden verwerkt in de begroting 2026-2029 en volgende jaren. In 2028 wordt een nieuw Programma Openbare Verlichting voor de periode 2028-2037 opgesteld en voor besluitvorming aan de raad ter besluitvorming worden voorgelegd.
Riolering	2024	2028	De kosten (exploitatie en kapitaallasten van investeringen) die voortvloeien uit dit programma worden gedekt uit de Voorziening Riolering. Vanaf 2027 worden de kosten van het baggeren van binnendijkse wateren ten laste van de voorziening Riolering gebracht. Omdat de hoogte van deze voorziening ruim toereikend blijft, zal naar verwachting in 2028 het nieuwe Programma Stedelijk Water worden voorgelegd aan de raad.
Baggeren / Binnenhavens	2026	2031	In 2026 is in september het nieuw beleid- en beheerprogramma voor het Baggeren van de binnendijkse wateren opgesteld. De kosten voor het baggeren worden vanaf 2027 gedekt uit de Voorziening Riolering. Daarmee is de voorziening baggeren komen te vervallen conform raadsbesluit. In 2027 wordt de baggerstrategie en programma voor de Donge aan de raad ter vaststelling aangeboden. Hiervoor is conform voornoemd besluit een reserve voor ingesteld. In 2027 wordt het KRW-actieplan voorgelegd aan de gemeenteraad.
Gebouwen (incl. onderwijs)	2024	2028	De kosten voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen worden gedekt uit de Voorziening Gemeentelijke Eigendommen.
Groen	2024	2028	Eind 2024 heeft de raad het Omgevingsprogramma Groen vastgesteld. Na vijf jaar wordt dit programma herijkt.

De beleid- en onderhoudsplannen voor Baggeren / Binnenhavens heeft als gevolg van personele wisselingen en het verschuiven van taken vertraging opgelopen.

Beheersplan	Voorziening	Onderhoudsniveau
Wegbeheer	Ja	Het kwaliteitsniveau voor de wegen is door de raad vastgesteld op C-niveau conform de Kwaliteitsgids Openbare Ruimte 2023 van het CROW. In het DIOR (Duurzame Inrichting Openbare Ruimte) is voor het centrumgebied van Geertruidenberg en Raamsdonksveer en de stadsontsluitingswegen het onderhoudsniveau het B vastgesteld. De overige wegen blijven op beeld-kwaliteitsniveau C onderhouden worden. Het DIOR wordt vanaf 2027 geïmplementeerd. Eind 2026 worden de wegen opnieuw geïnspecteerd. Naar aanleiding van deze inspectie wordt de financiële paragraaf van het programma geëvalueerd en indien nodig bijgesteld. De financiële gevolgen die voortvloeien uit de kwaliteitskeuze van het DIOR worden hierbij meegenomen en inzichtelijk gemaakt. Vanaf 2030 moeten de centrumgebieden van Geertruidenberg en Raamsdonksveer en de stadsontsluitingswegen aan het beeld-kwaliteitsniveau B voldoen.
Infrastructurele kunstwerken	Ja	De infrastructurele kunstwerken worden op basis van de CROW richtlijn CUR-Aanbeveling 117 geïnspecteerd. Indien daar na deze inspectie aanleiding toe is, wordt er een aanvullende technische inspectie van het kunstwerk uitgevoerd. In 2027 worden de infrastructurele kunstwerken opnieuw geïnspecteerd. In het DIOR is het beeld-kwaliteitsniveau B voor de infrastructurele kunstwerken vastgesteld. In 2027 worden de infrastructurele kunstwerken opnieuw geïnspecteerd. Op basis van deze inspectie wordt de financiële paragraaf geëvalueerd en indien noodzakelijk bijgesteld. Vanaf 2027 zal dit bij de herijking van het wegbeheerplan meegenomen worden. De financiële gevolgen die voortvloeien uit de kwaliteitskeuze van het DIOR worden hierbij meegenomen en inzichtelijk gemaakt. Vanaf 2030 moeten de infrastructurele kunstwerken aan het beeld-kwaliteitsniveau B voldoen.
Openbare Verlichting	Nee	Voor de openbare verlichting is geen onderhoudsniveau vastgesteld. Alle nieuwe verlichting dient te voldoen aan Richtlijnen Openbare Verlichting 2011 (ROVL 2011) NEN3140 en NEN1010. Openbare verlichting ouder dan 2011 moet voldoen aan richtlijn OVL. Dit is opgenomen in het Programma Openbare Verlichting 2024-2033. In het DIOR is het beeld-kwaliteitsniveau C voor de openbare verlichting vastgesteld. Het DIOR wordt vanaf 2027 geïmplementeerd. Na een implementatieperiode van drie jaar moet de openbare verlichting in 2030 aan dit beeld-kwaliteitniveau voldoen. In het nieuwe Programma Openbare Verlichting voor de periode 2029-2038, worden de financiële gevolgen die voortvloeien uit de kwaliteitskeuze inzichtelijk gemaakt worden.
Riolering	Ja	Uitvoering voor beheer en onderhoud van het stedelijk watersysteem vindt plaats op basis van de beheerstrategie zoals opgenomen in het Programma Stedelijk Water 2024-2028, gemalen NEN3140 - BRL14020, riool inspectie NEN-EN 13580-2. Daarnaast worden maatregelen genomen om het hydraulisch functioneren te verbeteren en een bijdrage geleverd aan de klimaatadaptieve leefomgeving door afkoppelen.
Baggeren / Binnenhavens	Nee	Volgens beleid, wet- en regelgeving 1. Omgevingswet waaronder het Besluit activiteiten Leefomgeving en Besluit Bodemkwaliteit, 2. Kaderrichtlijn water, 3. Waterschap verordening WSBD categorie A en B 4.
Gebouwen	Ja	Basis is kwaliteitsniveau 3 'redelijke conditie', plaatselijk zichtbare veroudering, functievervulling niet in gevaar. Voor gebouwen die gesloopt of verkocht worden kan gekozen worden voor een lager kwaliteitsniveau. De gemeentelijke gebouwen vallen buiten de scope van het DIOR.
Groen	Nee	In het DIOR is voor groenonderhoud het beeld-kwaliteitsniveau B opgenomen. Voor het bestrijden van onkruid op verhardingen is geen beeld-kwaliteitsniveau opgenomen, omdat het vanwege klimaatverandering in de praktijk het niet meer mogelijk is hierop te sturen. en/of de kosten hiervan te kunnen beheersen.

Algemene Beleids- en beheerkaders
De landelijk geformuleerde normen en richtlijnen, aangevuld met het locale vastgestelde beleid, vormen het uitgangspunt voor de beleids- en beheerkaders. Deze wijze van werken geeft richting aan kwaliteitsniveaus en beheermethodieken en dient als referentie en toetssteen voor onze gemeentelijke normen en aanpak.
De beheeractiviteiten zijn en worden gericht op het voorkomen van achterstallig onderhoud, onveilige situaties en schadeclaims.
De door de raad vastgestelde kwaliteitsniveaus worden geborgd binnen de daarvoor door de raad beschikbaar gestelde budgetten. Om beter in te kunnen spelen op de beleving en de wensen van de gebruiker van de openbare ruimte wordt gewerkt in wijkteams.

Planningen
Op basis van de beleids- en beheerplannen en de uitgevoerde inspecties worden door de assetbeheerders uitvoeringsplannen opgesteld voor het uitvoeren van de onderhoudswerkzaamheden. We beoordelen vooraf aan de uitvoering of de aanpak die op basis van de inspecties wordt voorgesteld noodzakelijk is. De beeld-kwaliteitskaders uit het DIOR zijn, zijn hierbij leidend. Ook spelen de integrale aanpak, participatie en vraaggericht werken een mede bepalende rol voor de jaarlijkse planning.

Integrale werkzaamheden
Voor de uitvoering van beleids- en beheertaken geldt dat deze zoveel mogelijk integraal tot stand komen. Op deze wijze nemen we bij de aanpak van een weg zo nodig ook de riolering, de openbare verlichting, het groen, klimaatadaptatie en verkeersmaatregelen mee. Vanaf 2029 wil Enexis beginnen met het verzwaren van het energienetwerk in de gemeente (energietransitie).
In 2027 starten we met de voorbereiding/uitvoering van de volgende werkzaamheden

- Ranonkelstraat/Rijtselaan en een deel van de Vijfhoevenlaan (vervangen riolering en klimaatadaptieve inrichting)
- 't Lint (tracé Kerklaan - Luiten Ambachtstraat
- Herstel diverse wegen bedrijventerrein Dombosch I (verhardingen en klimaatadaptieve maatregelen, mede in het kader van 'Toekomst bestendig Dombosch)
- Herstel diverse wegen bedrijventerrein Dombosch II (verhardingen en klimaatadaptieve maatregelen, mede in het kader van 'Toekomst bestendig Dombosch)
- voorbereiding vervangen Bergse Brug gecombineerd met de aanpak van de black-spot Stationsweg/Plantsoen
- Beschoeiing Vestingwallen

Integrale afstemming bij rehabilitatie werkzaamheden
Bij de uitvoering van rehabilitaties wordt altijd gekeken of integrale afstemming met werkzaamheden van derden, zoals duurzaamheid en energietransitie. Daarnaast vindt tweemaal per jaar een afstemmingsoverleg met betrekking tot de reguliere (onderhouds)werkzaamheden van Brabant Water en Enexis plaats.

Financieel kader
In de onderstaande tabellen treft u het verloop van de van de voorzieningen en de jaarlijkse exploitatie uitgaven voor groen en openbare verlichting aan.

S.= saldo
Stort.= storting
Onttr.= onttrekking

NR.	Omschrijving	S. 1-1-2027	Stort.	Onttr.	S. 31-12-2027	Stort.	Onttr.	S. 31-12-2028	Stort.	Onttr.	S. 31-12-2029	Stort.	Onttr.	S. 31-12-2030

501	Voorziening geprogrammeerd onderhoud wegen	2.318.454	295.000	225.900	2.387.554	295.000	840.460	1.842.094	295.000	254.938	1.882.156	295.000	254.938	1.922.218
508	Voorziening infrastructurele werken	465.301	80.000	50.916	494.385	80.000	166.257	408.128	80.000	57.957	430.171	80.000	57.957	452.214
509	Voorziening onderhoud gem. eigendommen	2.544.785	534.483	471.000	2.608.268	534.483	456.900	2.685.851	534.483	310.000	2.910.334	534.483	310.000	3.134.817
533	Voorziening baggeren*													
544	Voorziening riolering	5.559.223	79.488	635.919	5.002.792	79.488	417.553	4.664.727	79.488	116.838	4.627.377	79.488	208.340	4.498.525
545	Voorziening afvalstoffenheffing	350.433	0	-276.177	626.610	0	-195.513	822.123	0	-77.515	899.638	0	-77.515	977.153

* (vanaf 2027 geen voorziening meer)

De tabel "staat van de voorzieningen" schetst een beeld van de jaarlijkse toevoegingen en onttrekkingen die van invloed zijn op de exploitatiecijfers. In deze staat zijn de feitelijke aanwendingen niet meegenomen. Deze feitelijke aanwendingen worden gebaseerd op meerjarige plannen die periodiek geactualiseerd moeten worden. Indien uit de actualisatie blijkt dat een voorziening ontoereikend wordt dan dient hiervoor tijdig een maatregel moeten worden getroffen. Maatregelen kunnen in de jaarrekening opgenomen worden, maar ook in de meerjarenbegroting van het volgende jaar.

Nr	Kapitaalgoederen	Jaarlijkse investering	Gemiddeld Jaarbudget onderhoud
a	Openbare verlichting	130.000	120.000
b	Groen *	615.000	1.192.475
c	Baggeren **	226.000	10.000

* Invoering kan mogelijk pas ingaan in 2028

** Conform vastgesteld plan jaarljks wisselend derhalve een gemiddeld bedrag